

๑๘ ทัพเรือ
SMITHSONIAN

บทบรรณาธิการ

พลเอก พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระกำแพงเพชรอัครโยธิน ทรงเป็นพระโอรสลำดับที่ ๓๕ ของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงได้รับการศึกษาจากมหาวิทยาลัยชั้นนำของโลก จนเมื่อเสด็จกลับประเทศไทยทรงเข้ารับราชการทหาร เหล่าทหารช่าง เป็นที่แรก และนับแต่นั้นเป็นต้นมา ชีวิตส่วนพระองค์ ก็ทรงอุทิศให้กับการนำความรู้ความสามารถมาพัฒนากิจการต่าง ๆ ของประเทศไทย ในหลากหลายแขนง

ทั้งกิจการทหารช่าง การส่งวิทยุกระจายเสียง กิจการไปรษณีย์ การออมสิน การโรงแรม การพาณิชย์ กิจการภาพยนตร์ การท่องเที่ยว การโฆษณาและประชาสัมพันธ์ การคมนาคม ด้านการบิน โดยเฉพาะกิจการรถไฟ เสด็จในกรมฯ ทรงทำให้กิจการรถไฟไทยมีความเจริญรุดหน้าและทัดเทียมนานาชาติอารยประเทศ อย่างเป็นที่ประจักษ์แจ้ง ทรงใช้เวลาไม่ถึง ๒๐ ปี ในการขยายเส้นทางรถไฟให้ครอบคลุมเกือบทั่วประเทศ ด้วยเส้นทางกว่า ๓,๐๐๐ กิโลเมตร

ตลอดระยะเวลาในการทรงงานเพื่อชาติบ้านเมือง พลเอก พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระกำแพงเพชรอัครโยธิน ทรงประทับ ณ วังบ้านดอกไม้ วังที่ถูกระดมพ้อมของพระองค์พระราชทานให้ เมื่อครั้งสำเร็จการศึกษา กลับจากประเทศอังกฤษ ทรงใช้วังเป็นทั้งที่ประทับ และสำหรับทรงงานต่าง ๆ มากมาย ทั้งค้นคว้าข้อมูล รวมไปถึงการประดิษฐ์เครื่องมือวิทยุสื่อสาร หรือ โทรเลขไม่มีสาย ก็มาจากห้องทรงงาน ณ วังบ้านดอกไม้แห่งนี้

พระกรณียกิจนานัปการที่ได้ทรงปฏิบัติมาตลอดพระชนม์ชีพเกิดจากความสนพระทัยสะท้อนถึงความมีพระวิริยอุตสาหะต่อการศึกษา เรียนรู้ และทดลองลงมือทำสิ่งต่าง ๆ จนทรงได้รับสมญานามว่า พระบิดา...

พระบิดาแห่งกิจการรถไฟสมัยใหม่ พระบิดาแห่งการทหารช่าง พระบิดาแห่งงานวิศวกรรมโยธา พระบิดาแห่งกิจการวิทยุกระจายเสียง พระบิดาแห่งกิจการไปรษณีย์โทรเลข พระบิดาแห่งกิจการการบิน พระบิดาแห่งการพาณิชย์และการออม พระบิดาแห่งการโรงแรมและการท่องเที่ยว พระบิดาแห่งการโฆษณา ประชาสัมพันธ์และภาพยนตร์ พระบิดาแห่งโรดาร์ไทย

พลเอก พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระกำแพงเพชรอัครโยธิน คือ พระบิดาและอัจฉริยบุคคลอย่างแท้จริง

การรถไฟแห่งประเทศไทย ขอน้อมสำนึกในพระกรุณาธิคุณ พลเอก พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระกำแพงเพชรอัครโยธิน ผู้ที่ได้ทรงสร้างสิ่งต่าง ๆ ไว้ให้กับบ้านเมืองมาตลอดพระชนม์ชีพ ของพระองค์ แบบที่ไม่น่าเชื่อว่าชีวิตของคนคนหนึ่งจะสามารถสร้างคุณูปการไว้ให้ประเทศไทย ได้มากมายถึงเพียงนี้ ถูกรวบรวมไว้เพื่อให้ทุกท่านได้ศึกษาและยึดถือเป็นแบบอย่างในการใช้ชีวิตประจำวัน และทำงานด้วยความซื่อสัตย์ จงรักภักดีต่อชาติบ้านเมือง และเพื่อให้พระเกียรติคุณของพระองค์ยังคงอยู่สืบไป

นายเอกรัช ศรีอาระยันพงษ์
บรรณาธิการ

พลเอก พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระกำแพงเมืองอัครโยธิน

ทรง เป็น ไอร์สวองกษัตริย์
ประทับ อยู่ ณ วังบ้านตอกไม้
คือ พระที่นั่งอัมพรสถาน
และอักษรียบุคคล

พลเอก พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระกำแพงเพชรอัครโยธิน
พร้อมคณะกรรมการเมืองอุดรดิตถ์และประชาชนเฝ้ารับเสด็จพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว

“

...เมื่อได้ทรงรับมอบหมายราชการอันใดก็เป็นทีที่หวังในความสำเร็จได้ แม้จะทรงลำบากตรากตรำ
สักเพียงใด ก็หายย่อท้อไม่ การในหน้าที่ของพระองค์จึงสำเร็จเป็นอย่างดี...มีพระนิสัย
ยิ่งด้วยความซื่อสัตย์สุจริต มั่นในพระกมลสันดาน ทรงวิจารณ์ญาณประจักษ์แจ้งในชั้นเชิง
คมนาคม เศรษฐกิจ พาณิชโยบายประกอบทั้งพระอัธยาศัยก็เรียบง่ายอ่อนโยน
เป็นที่น่านิยมเคารพนับถือมาก... ”

บุรฉิม

ส่วนหนึ่งของประกาศพระบรมราชโองการในพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว
ในการเลื่อนพระอิสริยยศเป็น กรมพระกำแพงเพชรอัครโยธิน เมื่อวันที่ ๘ พฤษภาคม ๒๔๗๒

จากพระราชดำรัสในพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว เป็นที่ประจักษ์ชัดว่า
พลเอก พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระกำแพงเพชรอัครโยธิน ทรงอุทิศพระองค์ในการปฏิบัติ
พระกรณียกิจนานัปการเพื่อประโยชน์ของประเทศชาติ ด้วยความวิริยะ อุตสาหะ เสมอมา
จนเกิดเป็นรากฐานแห่งการพัฒนาในหลายด้าน ทั้ง การทหารช่าง การพาณิชย การสื่อสาร การไฟฟ้า
การคมนาคม การท่องเที่ยว และโดยเฉพาะอย่างยิ่ง “การรถไฟ”

เนื่องในโอกาสวันบูรณัตถ ๑๔ กันยายน การรถไฟแห่งประเทศไทย ขอสดุดีและน้อมรำลึกถึง
พระกรุณาธิคุณของ พลเอก พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระกำแพงเพชรอัครโยธิน พระบิดาแห่งการรถไฟ
โดยนำเสนอพระจริยวัตรของพระองค์จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ รวมถึงคำบอกเล่าจากรุ่นสู่รุ่น
เพื่อเป็นต้นแบบให้กับอนุชนคนรุ่นหลังยึดถือเป็นแบบอย่างในการทำงาน และความซื่อสัตย์
จงรักภักดีต่อชาติบ้านเมือง อีกทั้ง เพื่อให้พระเกียรติคุณยังคงอยู่สืบต่อไป

ยืนจากซ้าย ลำดับที่ ๖ พระเจ้าวรวงศ์เธอ กรมพระกำแพงเพชรอัครโยธิน

พลเอก พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระกำแพงเพชรอัครโยธิน

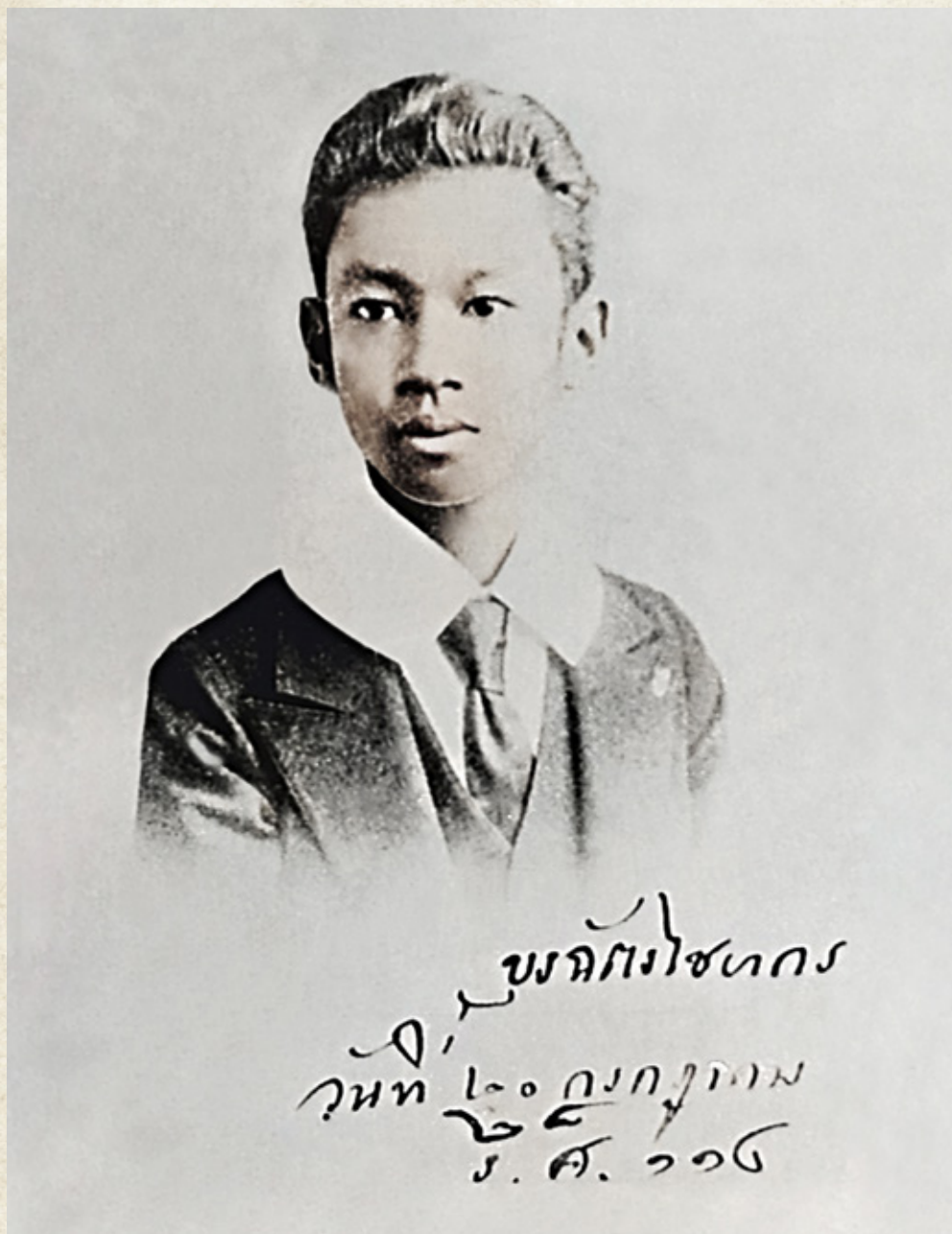
ทรง เป็น พระโอรสองค์ที่ ๓๕
ในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
รัชกาลที่ ๕ กับเจ้าจอมมารคณา

General Phrachao Boromwongtheo Krom Phra Kamphaeng Phet Akkarayothin
was the 35th son of King Chulalongkorn (Rama V) and Chao Chom Manda Wat.

พระองค์เจ้าบุรฉัตรไชยากร กับ เจ้าจอมมารดาวาด
พระรูปทรงฉายเมื่อครั้งเสด็จกลับจากทรงศึกษาในยุโรป พุทธศักราช ๒๔๔๗

พลเอก พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระกำแพงเพชรอัครโยธิน ประสูติเมื่อวันจันทร์ เดือน ๓ ขึ้น ๔ ค่ำ ปีมะเส็ง ตรงกับวันที่ ๒๓ มกราคม พุทธศักราช ๒๔๒๔ ทรงมีพระนามเดิมว่าพระองค์เจ้าบุรฉัตรไชยากร ทรงศึกษาที่โรงเรียนพระตำหนักสวนกุหลาบ ในพระบรมมหาราชวัง โดยมีพระยาโอวาทวรภิจ (แก่น) เป็นผู้ถวายพระอักษร ต่อมาในปีพุทธศักราช ๒๔๓๗ เสด็จไปศึกษาต่อด้านโยธาธิการในยุโรป ที่โรงเรียนแฮร์โรว์ สหราชอาณาจักร ในปีพุทธศักราช ๒๔๓๙ และศึกษาวิชาวิศวกรรมที่ตรินิตีคอลเลจ มหาวิทยาลัยเคมบริดจ์ และศึกษาด้านวิชาการทหารช่างที่แซทแฮม

บุรฉิสร

๘

ในปีพุทธศักราช ๒๔๔๗ พลเอก พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระกำแพงเพชรอัครโยธิน เสด็จกลับ
ประเทศไทย ทรงรับสัญญาบัตรเป็นนายพันตรี และทรงดำรงตำแหน่งทางทหารและพลเรือน
ตามลำดับ ดังนี้

๒๑

กัณษายน
พุดสักรษ
๒๔๔๔

ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ
ให้เลื่อนพระยศเป็น
พันเอก

๒๗

พุดสักรษ
พุดสักรษ
๒๔๔๔

ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ
ให้สถาปนาพระอิสริยยศเป็น
กรมหมื่นกำแพงเพชรอัครโยธิน

๑๑

พุดสักรษ
พุดสักรษ
๒๔๔๕

ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ
ให้เลื่อนยศเป็น พลตรี
ทรงดำรงตำแหน่งผู้บัญชาการ
กองพลที่ ๑ รักษาพระองค์
และทรงดำรงตำแหน่ง
จเรทหารช่าง

๙

ภุมภัพินห์
พุดศักดิ์
๒๔๕๕

ทรงดำรงตำแหน่ง
แม่ทัพกองทัพบกที่ ๑

๑๑

เมษายน
พุดศักดิ์
๒๔๕๕

ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ
ให้เลื่อนพระยศเป็น พลโท

๕

ฉนวน
พุดศักดิ์
๒๔๕๖

ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ
ให้ทรงดำรงตำแหน่ง
จเรทหารบก
และจเรทหารช่าง

๑๑

พุดศักดิ์
พุดศักดิ์
๒๔๕๙

ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ
ให้สถาปนาพระอิสริยยศเป็น
กรมขุนกำแพงเพชรอัครโยธิน

๕

เมษายน
พุดศักดิ์
๒๔๖๐

ทรงดำรงตำแหน่ง
ผู้บัญชาการกรมรถไฟหลวง

๑

เมษายน
พุดศักดิ์
๒๔๖๒

ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ
ให้เลื่อนพระยศเป็น พลเอก

บรรณ

๙

๑๑

พุดศักดิ์
พุดศักดิ์
๒๔๖๕

ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ
ให้เลื่อนพระอิสริยยศเป็น
กรมหลวงกำแพงเพชร
อัครโยธิน

๑๕

พุดศักดิ์
พุดศักดิ์
๒๔๖๙

ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ
ให้ทรงดำรงตำแหน่ง
เสนาบดีกระทรวงพาณิชย์
และคมนาคม

๘

พุดศักดิ์
พุดศักดิ์
๒๔๗๒

ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ
ให้เลื่อนพระอิสริยยศเป็น
กรมพระกำแพงเพชร
อัครโยธิน

พุดศักดิ์
๒๔๗๔

ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ
ให้เป็น อภิรัฐมนตรี

ทรงฉายกับพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าประภาวสิททินฤมล

สมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี พระบรมราชินี และเสด็จในกรมพระกำแพงฯ กับเจ้านายฝ่ายเหนือ คราวเสด็จเลียบมณฑลพายัพ

พลเอก พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระกำแพงเพชรอัครโยธิน ทรงอภิเษกสมรสกับพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าประภาวสิททินฤมล ในปีพุทธศักราช ๒๔๔๘ มีพระโอรสและพระธิดา ในพระองค์เจ้าหญิงประภาวสิททินฤมล ๓ พระองค์ คือ พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าหญิงมยุรฉัตร พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าเปรมบุรฉัตร และพระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าหญิงวิมลฉัตร และมีพระโอรส พระธิดา อีก ๘ พระองค์ คือ

หม่อมเจ้าหญิงฉัตรสุตา ฉัตรชัย และ หม่อมเจ้าหญิงภัทรรดา ฉัตรชัย ในเจ้าลดาคำ ณ เชียงใหม่
 หม่อมเจ้าหญิงกาญจนาฉัตร ฉัตรชัย ในหม่อม เพี้ยน สุรคุปต์
 หม่อมเจ้าสุรฉัตร ฉัตรชัย ในหม่อม เผือก พึ่งรักวงศ์
 หม่อมเจ้าหญิงเพ็ญฉัตร ฉัตรชัย และหม่อมเจ้าพิบูลย์ฉัตร ฉัตรชัย ในหม่อม บัวผัด อินทรสุตร
 หม่อมเจ้าหญิงหิรัญฉัตร ฉัตรชัย ในหม่อม จำลอง ชลานุเคราะห์
 หม่อมเจ้าทิพยฉัตร ฉัตรชัย ในหม่อม เอื้อม อรุณทัต

พลเอก พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระกำแพงเพชรอัครโยธิน พระเจ้าบรมวงศ์เธอ พระองค์เจ้าประภาวสิทตินฤมล พระชายา และพระองค์เจ้ามยุรฉัตร พระธิดาพระองค์แรก

พลเอก พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระกำแพงเพชรอัครโยธิน ทรงเป็นพระโอรสที่ได้รับการสนับสนุนปลูกฝัง และได้รับความไว้วางใจจากพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว จากความขยันหมั่นเพียรและความใฝ่รู้ ดังข้อความตามพระราชหัตถเลขา ลงวันที่ ๓ กันยายน ร.ศ. ๑๒๑ ความว่า

“

...ทั้งตัวเจ้าแลพ่อเจ้าได้เห็นการอันจะได้มาทำภายน่า พ่อได้เห็นความคิดและน้ำใจเจ้าอย่างไร ความจริงขอบอกว่าพ่อมีความชื่นใจเป็นอันมาก แน่ใจว่าเจ้าจะได้ทำการเป็นประโยชน์แก่บ้านเมืองไม่มากนักน้อยในภายน่า*

”

*จดหมายเหตุพระราชกิจรายวัน พระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
ภาค ๑๒ ในงานพระราชทานเพลิงศพ พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระกำแพงเพชรอัครโยธิน
เมื่อวันที่ ๒ กุมภาพันธ์ พุทธศักราช ๒๔๗๙
ณ พระเมรุวัดเทพศิรินทราวาส, (พระนคร : โรงพิมพ์เดลิแมร์, ๒๔๗๙), หน้า ๒๐

พลเอก พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระกำแพงเพชรอัครโยธิน ทรงเป็นต้นราชสกุลฉัตรชัย ผู้ซึ่งเป็นแบบอย่างแห่งการทุ่มเท เสียสละ ซื่อสัตย์ และจงรักภักดีให้กับพระโอรส พระธิดา ตลอดจนลูกหลาน ในการจะสืบสานงานเพื่อประโยชน์ส่วนรวมของแผ่นดิน ผ่านการทำงานให้กับมูลนิธิต่าง ๆ ที่ยังคงเห็นได้อยู่เสมอในปัจจุบัน

พลเอก พระเจ้าบรมวงศ์เธอ
กรมพระกำแพงเพชรอัครโยธิน

ประทับ อยู่ ณ วัดบึงหมอกใต้
วัดที่เป็นบ้าน และใช้เป็นที่พัก

General Phrachao Boromwongtheo Krom Phra Kamphaeng Phet Akkarayothin
resided at the Ban Dok Mai Palace where it was his home and workplace.

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕ โปรดเกล้าฯ ให้สร้าง วังบ้านดอกไม้
ขึ้นในปีพุทธศักราช ๒๔๔๕ เพื่อให้เป็นที่ประทับของ พลเอก พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระกำแพงเพชร
อัครโยธิน เมื่อครั้งสำเร็จการศึกษาจากประเทศอังกฤษ

“

พระสถิตย์พินาการ กราบบังคมทูลรัชกาลที่ ๕ เรื่อง ประมาณการค่าก่อสร้างพระตำหนัก พระองค์เจ้า
บุรฉัตรไชยากร ซึ่งกรมโยธาได้ประมาณการเฉพาะตำหนักใหญ่ ๑ หลังก่อน พระตำหนักเป็นตึก ๒ ชั้น
เฉลี่ยงบบุคลากรหลังคามุงกระเบื้องฟารันโด พื้นภายในเป็นไม้สัก รวมเป็นเงินทั้งสิ้น ๗๐,๓๒๐ บาท เมื่อพระราชทาน
พระบรมราชานุญาตแล้วจะเริ่มก่อสร้างตำหนักใหญ่ก่อน มีพระราชกระแส โปรดเกล้าฯ ให้พระสถิตย์พินา
การนำแบบแปลนมาทูลเกล้าฯ ถวายเพื่อทอดพระเนตร”*

”

ร.๕ยธ.๘.๑/๒๘

*สาระสังเขปเอกสารจดหมายเหตุ พลเอก พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระกำแพงเพชรอัครโยธิน,
สำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร (โรงพิมพ์ สกสค., ๒๕๕๔)

“วังบ้านดอกไม้” ตั้งอยู่เลขที่ ๑๒๙ ถนนหลวงพากเหนือต่อกับถนนบริพัตร แขวงบ้านบาตร เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย กรุงเทพมหานคร วังบ้านดอกไม้ มีลักษณะทางสถาปัตยกรรมแบบยุโรป หรือที่คุ้นชินกันว่าเป็น Colonial Style เป็นรูปแบบสถาปัตยกรรมที่เริ่มเข้ามาสู่ประเทศไทยในสมัยรัชกาลที่ ๕ ซึ่งถือว่าเป็นช่วงเวลาที่มีมีการติดต่อค้าขายกับชาวต่างชาติอย่างคึกคัก จนเกิดคำเรียกที่อยู่อาศัยลักษณะนี้ว่า ตึกฝรั่ง

แม้สถาปัตยกรรมแบบ Colonial Style จะเกิดขึ้นในช่วงล่าอาณานิคม แต่สำหรับวังบ้านดอกไม้แล้ว พลเอก พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระกำแพงเพชรอัครโยธิน ทรงเป็นผู้ปรับแก้แบบแปลน และรับส่งกับนายบรูโน ซึ่งเป็นผู้รับเหมาด้วยพระองค์เอง ด้วยทรงมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล และทันสมัย ประกอบกับทรงศึกษาที่ต่างประเทศเป็นเวลานานนั่นเอง

“

พระองค์เจ้าบุรฉัตรไชยากร กราบบังคมทูลรัชกาลที่ ๕ เรื่อง ขอพระราชทานเงินสำหรับสร้างพระตำหนักจำนวน ๗๐๐ ชั่ง จากจำนวน ๑,๕๐๐ ชั่ง เพื่อนำไปเซ็นสัญญากับนายบรูโน ซึ่งเป็นรับเหมา ”

ร.๕ยธ.๘.๑/๒๘

*สาระสังเขปเอกสารจดหมายเหตุ พลเอก พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระกำแพงเพชรอัครโยธิน, สำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร (โรงพิมพ์ สกสค., ๒๕๕๔)

บุรฉัตร

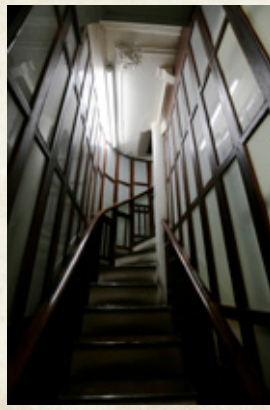
๑๕

วังบ้านดอกไม้ มีขนาดไม่ใหญ่โตมากนัก ถือว่าเป็นความเหมาะสมกับฐานานุรูปของเจ้านายชั้นพระเจ้าลูกยาเธอ ที่สำคัญ พลเอก พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระกำแพงเพชรอัครโยธิน ใช้พื้นที่ขนาดประมาณ ๓ ไร่ ๖๕ ตารางวา อย่างเหมาะสมกับพระจริยวัตรของพระองค์ในทุกด้าน สอดคล้องกับเรื่องราวที่เล่าขานถึงความมั่งคั่ง ด้วยฐานะที่มีได้มั่งคั่ง ร่ำรวยแต่อย่างใด หากแต่พระองค์ทรงเลือกใช้และจัดการกับทรัพยากรทุกอย่างอย่างรอบคอบ และรู้คุณค่า ทั้งห้องทรงงาน ที่เปรียบเสมือนห้องทดลอง ห้องวิจัย ห้องประชุม ทั้งหมดล้วนเป็นจุดกำเนิดซึ่งผลงานของพระองค์ที่ยังประโยชน์มาจนทุกวันนี้

นอกจากนี้ วังบ้านดอกไม้ ยังมีสนามเทนนิส ซึ่งพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๗ เสด็จมาทรงเทนนิสด้วย หากมองในมุมสามัญ การจัดสรรพื้นที่สำหรับรองรับกิจกรรมต่าง ๆ สะท้อนถึงความใส่ใจ และการสร้างความอบอุ่นให้เกิดขึ้นเป็นสายสัมพันธ์ของเจ้าของบ้านกับสมาชิกในครอบครัว รวมถึงแขกผู้มาเยือนอีกด้วย

Ban Dok Mai Palace also had a tennis court where King Prajadhipok (Rama VII) also came to play the tennis. If look from an ordinary perspective, the allocation of space to accommodate various activities reflects care and creates warmth to be a relationship between homeowner and family members including guests as well.

ความสวยงามของลวดลายฉลุ ปูนปั้น รูปดอกไม้ ตามช่องลมและเพดาน ผสมผสานกับไม้สักโบราณของราวบันได ประตู หน้าต่างบานกระทุ้ง ได้อย่างลงตัว ซ่อนความรัก ความผูกพันอันทรงคุณค่าของผู้อยู่อาศัยไว้อย่างน่าอัศจรรย์

ที่สำคัญความโดดเด่นที่ทำให้วังบ้านดอกไม้แห่งนี้ แตกต่างจากสถาปัตยกรรมแบบยุโรปในยุคนั้น คือความไม่สมมาตรของรูปทรง อาจจะด้วยเหตุผลของการใช้ประโยชน์ของพื้นที่เป็นสำคัญ ซึ่งทำให้ที่แห่งนี้มีเสน่ห์งดงาม ด้วยคุณประโยชน์ที่แฝงไว้กับผลงานของ พลเอก พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระกำแพงเพชรอัครโยธินมากขึ้นอย่างหาที่เปรียบไม่ได้

The beauty of the perforated design, stucco, and flower shapes along the vents and ceilings combined with the antique teak wood of the stair railings, doors, and awning windows perfectly. It is hiding the love and valuable bond of the residents miraculously.

ทรงฉายกับพระโอรสพระธิดาที่วังบ้านดอกไม้

ทรงฉายกับพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าประภาวชิรชนมม
พระชายากับพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าเปรมบุรฉัตร

หากจะอนุมาน กิจวัตรประจำวันของ พลเอก พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระกำแพงเพชรอัครโยธิน ณ วังบ้านดอกไม้ ภาพที่ได้ชัดเจนคงเป็นภาพในขณะที่ทรงงานในห้องทำงาน ที่ตั้งอยู่บริเวณใต้หลังคาสูง ทรงโดมสีขาว ที่ชั้น ๒ ซึ่งมีเรื่องราวเล่าว่า จะไม่ทรงอนุญาตให้ใครเข้าพบได้ง่าย ๆ ในขณะที่กำลังทรงงาน หากมีพ่อค้า นักลงทุน มาขอติดต่อเข้าพบ พระองค์จะบอกให้ไปพบที่กระทรวงเท่านั้น นั่นเป็นเพราะความซื่อสัตย์ในหน้าที่ พระองค์ต้องการให้การพบปะเจรจาเป็นที่เปิดเผยต่อคณะทำงานและผู้เกี่ยวข้องเสมอ

อีกหนึ่งประการสำคัญของการไม่อนุญาตให้ใครเข้าพบในห้องทรงงานนั้น เพราะพระองค์เป็นผู้ที่จริงจังและมุ่งมั่นในการทดลอง ค้นคว้าข้อมูลต่าง ๆ จนเกิดเป็นการศึกษา และประดิษฐ์ เครื่องมือวิทยุสื่อสาร หรือ “โทรเลขไม่มีสาย” เป็นเครื่องรับฟังวิทยุโทรศัพท์ที่ใช้ในการติดต่อสื่อสารทางทหาร โดยทรงดัดแปลงจากระบบของบริษัทมาร์โคนี (Marconi) ซึ่งใช้กันอย่างแพร่หลายในกองทัพอังกฤษ แต่ พลเอก พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระกำแพงเพชรอัครโยธิน ทรงประกอบขึ้นเองจากวัสดุที่สั่งซื้อจากต่างประเทศ ทำให้มีน้ำหนักเบากว่า แต่ประสิทธิภาพใช้งานนั้น สามารถทัดเทียมกับเครื่องต้นแบบได้ไม่ผิดเพี้ยน พระองค์ทรงเรียกวิทยุเครื่องนี้ว่า “จ.ข.๑” อันมีความหมายว่า “จเรการช่าง ๑” นั่นเอง

และ ณ วังบ้านดอกไม้ ภายในห้องทรงงานนี้ พลเอก พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระกำแพงเพชรอัครโยธิน ยังทรงทดลองตั้งเครื่องส่งสัญญาณวิทยุกระจายเสียงขนาดเล็กส่วนพระองค์ขึ้น โดยทรงใช้ชื่อสถานีว่า “HS 1 PJ” ซึ่งอักษร “HS” เป็นสัญญาณเรียก ตามกฎสากลของสหภาพโทรคมนาคมระหว่างประเทศ เป็นผู้กำหนด สำหรับใช้เรียกชื่อสถานีวิทยุในประเทศ ส่วน “PJ” นั้น เป็นคำย่อของพระนาม “บุรฉัตรไชยากร”

แต่การทรงงานของ พลเอก พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระกำแพงเพชรอัครโยธิน หาได้เกิดขึ้นเพียงแค่นี้ในวังบ้านดอกไม้เท่านั้น ด้วยความตามหลักฐานจากหนังสือ “ชีวิตในต่างประเทศ” ของ พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าหญิงมยุรฉัตร พระธิดาพระองค์ใหญ่ ที่ทรงตามเสด็จขึ้นเรือไฟไปลงเรือเดินสมุทรที่ป็นัง เพื่อทอดพระเนตรกิจการรถไฟในยุโรป ในปีพุทธศักราช ๒๔๖๓

๑๑

ไม่ว่าจะอยู่ในประเทศใด แม้แต่บนรถ หรือในเรือ เสด็จพ่อทรงทำงานอย่างหนักเสมอ ต้องมีเลขานุการตามเสด็จด้วยคนหนึ่งทุกคราว และยังต้องจ้างนักขลุ่ยพี่ตีตมเพิ่มอีก ๑ หรือ ๒ คน เข้าขึ้นก็ทอดพระเนตรหนังสือต่าง ๆ ที่มีผู้ส่งมาติดต่อ รวมทั้งจดหมายจากเมืองไทย แล้วรับสั่งคำบอกให้นักขลุ่ยพี่ตีตมไปพี่ยาวาย เพื่อเซ็นพระนาม เลขานุการคราวนั้นได้แก่พระยาสุทธิดการบรรจง นายช่างใหญ่ของกรมรถไฟ ก็มีหน้าที่นัดหมายให้พ่อค้า หรือผู้จะมาติดต่อในการซื้อเครื่องอุปกรณ์ต่าง ๆ สำหรับกรมรถไฟ ครบมาเฝ้าเวลาใด เมื่อใด แล้วแต่กรณี ส่วนมากหลังอาหารกลางวัน เมื่อเสด็จพ่อเสร็จการบัญชางานขีดเขียน และส่งจดหมายไปทิ้งไปรษณีย์แล้ว ก็มักเสด็จไปตามโรงงานต่าง ๆ จนป่วยหรือเย็น จึงเสด็จกลับ ถ้าเป็นโรงงานทำเครื่องจักรหรือรถไฟ ข้าพเจ้าไม่ได้ตามเสด็จด้วย เพราะดูแล้วไม่รู้เรื่อง ส่วนมากนายอันต้องมีหน้าที่สพายกล้องถ่ายรูป ถ่ายหนังตามเสด็จติดพระองค์อยู่เสมอ*

๑๑

*บรรณารักษ์ โดย การรถไฟแห่งประเทศไทย, (กรุงเทพฯ : บริษัท ประยวรงค์ จำกัด), หน้า ๓๘

ความสนพระทัยในสิ่งต่าง ๆ ของ พลเอก พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระกำแพงเพชรอัครโยธิน เกิดประโยชน์และเป็นผลงานเกี่ยวโยงเพื่อการพัฒนาประเทศเสมอ ซึ่งนอกจากวิชาด้านช่างโยธาที่ทรงสำเร็จการศึกษาวชิราวุธวิทยาลัยและวิชาช่างจากอังกฤษมาแล้วนั้น ระหว่างที่ทรงศึกษาอยู่ที่ต่างประเทศเป็นช่วงที่มีการถ่ายภาพยนตร์กำลังเป็นที่นิยม ซึ่งเป็นที่ทราบกันดีในหมู่ผู้คนที่พลเอก พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระกำแพงเพชรอัครโยธิน ทรงสนพระทัยเรื่องการถ่ายภาพนิ่งมาตั้งแต่ทรงพระเยาว์ ตามพระราชานิยมของทูลกระหม่อมพ่อ ดังนั้น พระองค์จึงทรงสนพระทัยการถ่ายภาพยนตร์เป็นพิเศษเช่นกัน และทรงเริ่มถ่ายภาพยนตร์สมัครเล่น และไม่นานพระองค์ก็ทรงเป็นที่รู้จักในวงการภาพยนตร์สมัครเล่นในประเทศอังกฤษ

วังบ้านดอกไม้ เป็นชื่อเรียกตามสถานที่ที่ไปตั้งอยู่ คือ ในบริเวณที่จำหน่ายดอกไม้ไฟกันมาก โดยได้ตัดคำว่าไฟทิ้งไป

วังบ้านดอกไม้ เคยเป็นที่ตั้งกรมป่าไม้ภายหลังจากที่ราชสกุลฉัตรชัยขายวังให้กรมป่าไม้ ซึ่งในปัจจุบันได้เปลี่ยนเป็นสำนักงานโรงงานกระดาษบางปะอิน และสำนักงานคณะกรรมการอ้อยและน้ำตาล กระทรวงอุตสาหกรรม จนกระทั่งในปีพุทธศักราช ๒๕๔๘ กรมศิลปากร ได้ขึ้นทะเบียนให้วังบ้านดอกไม้ เป็นโบราณสถานสำคัญอีกแห่งหนึ่งของประเทศ

“บ้านดอกไม้ฟิล์ม” เป็นชื่อเรียกภาพยนตร์สมัครเล่นของ พลเอก พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระกำแพงเพชรอัครโยธิน ทั้งที่ทรงถ่ายเองและโปรดให้ข้าราชการบริพารถ่าย ซึ่งภาพยนตร์ส่วนพระองค์นี้มีทั้งหมด ๓๐๗ ม้วน ได้ถูกมอบให้แก่หอภาพยนตร์แห่งชาติเมื่อปีพุทธศักราช ๒๕๒๕ และบางส่วนมอบให้ศูนย์บริภัณฑ์เพื่อการศึกษาในปีพุทธศักราช ๒๕๒๘ นอกจากนี้ ภาพหนึ่งส่วนพระองค์ของ พลเอก พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระกำแพงเพชรอัครโยธิน ที่เป็นฟิล์มกระจกก็ได้มอบให้แก่หอจดหมายเหตุแห่งชาติอีกเป็นจำนวนมาก โดยความประสงค์ของทายาทที่ต้องการให้เป็นสมบัติอันทรงคุณค่าที่จารึกประวัติศาสตร์สำคัญของชาติสืบไป

พลเอก พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระกำแพงเพชรอัครโยธิน ผู้ทรงมีบทบาทสำคัญในประวัติศาสตร์ภาพยนตร์สยาม ทั้งในฐานะนักถ่ายภาพยนตร์สมัครเล่นและผู้ทรงจัดตั้งกองภาพยนตร์เผยแผ่ข่าว กรมรถไฟหลวง ซึ่งทำหน้าที่เป็นศูนย์ผลิตภาพยนตร์ของสยามและเป็นรากฐานรองรับการเกิดอุตสาหกรรมภาพยนตร์ไทยขึ้นในเวลาต่อมา

พลเอก พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระกำแพงเพชรอัครโยธิน

คือ

- พระบิดาแห่งกิจการรถไฟสมัยใหม่
- พระบิดาแห่งการทหารช่าง
- พระบิดาแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- พระบิดาแห่งกิจการวิทยุกระจายเสียง
- พระบิดาแห่งกิจการไปรษณีย์โทรเลข
- พระบิดาแห่งกิจการการบิน
- พระบิดาแห่งการพาณิชยกรรมและการออม
- พระบิดาแห่งการโรงแรมและการท่องเที่ยว
- พระบิดาแห่งการโฆษณาประชาสัมพันธ์และภาพยนตร์
- พระบิดาแห่งโรตารีไทย

พลเอก พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระกำแพงเพชรอัครโยธิน คือ ผู้มีคุณูปการต่อกิจการต่าง ๆ ของชาติ ด้วยพระปรีชาสามารถที่หลากหลาย อันเกิดจากความสนพระทัยต่อสิ่งต่าง ๆ มากมาย ทำให้พระองค์ศึกษา เรียนรู้ และทดลองลงมือทำสิ่งต่าง ๆ เหล่านั้น ด้วยพระวิริยะ อุตสาหะ

เครื่องสะท้อนความใฝ่รู้ของพระองค์เห็นได้โดยผ่านเรียงความ เรื่อง “ความต้องการของนักเรียนคืออะไร” ในขณะที่ทรงมีพระชันษาเพียง ๑๑ ชันษาเท่านั้น ดังมีหลักฐานปรากฏความว่า

“ วันที่ ๖ มีนาคม ร.ศ. ๑๑๑

ความต้องการของนักเรียนคืออะไร

ความปรารถนาสามัญที่ชาวเราเป็นอันมากแสวงหาเมื่อคิดดูก็เห็นว่า
ชนชาวเราได้ประกอบกิจชวนหาความดี เช่น รู้ดี คิดดี ทำดี เป็นต้น

ถ้าผู้ใดได้ตั้งอยู่ในความดีแล้ว ผู้นั้นก็คงจะได้รับผลแห่งลาภยศความสุข

ถ้าผู้ใดได้รับเข้าแล้วก็มีสมบัติเป็นอันมาก

ถ้าผู้ใดมิได้ประกอบกิจหาความดีแล้วผู้นั้นก็คงจะหาได้รับลาภยศและความสุขไม่

บัดนี้จะได้กล่าวถึงความต้องการของนักเรียนต่อไป

สรรพวิชาทั้งปวงบรรดาที่มีในตำหรับ ตำราต่าง ๆ จนที่สุดกระทั่งถึงข้อบังคับของโรงเรียนก็ดี

คือว่าของต้องการของนักเรียนแท้ทีเดียว รู้ได้เพราะเหตุไร

รู้ได้เพราะว่านักเรียนทั้งหลายได้อุตสาหะเล่าเรียนอยู่นาน

คือปี ๑ รู้บ้าง ๒ ปีรู้บ้าง ๓ ปีบ้าง ๔ ปีบ้าง

จนกระทั่งถึง ๑๐ ปี ๑๕ ปีก็มีบ้าง ที่ได้อุตสาหะนั้นก็เพราะอยากได้วิชา

ความอุตสาหะนั้นคือ สะพานสำหรับที่จะข้ามไปสู่วิชาทั้งปวง ถ้ามิได้มีความอุตสาหะแล้ว

ก็จะหาได้วิชาไม่ เพราะฉะนั้นเราจึงรู้ว่านักเรียนทั้งปวงย่อมปรารถนาวิชาแท้ทีเดียว

เหมือนข้าพเจ้านี้ก็ได้มาอุตสาหะ เล่าเรียนอยู่ในโรงเรียนอันมีนามปรากฏอยู่ว่า

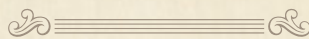
โรงเรียนเวทุมารนี้ เพราะเหตุใด ก็เพราะอยากจะได้วิชาจึงได้อุตสาหะตั้งใจเล่าเรียนอยู่นี้ ”

บุรฉัตร

จากเรียงความบทนี้ พระองค์ทรงพิสูจน์ความอุตสาหะ ให้เป็นที่ประจักษ์ชัดอย่างไร้ข้อกังขา ผ่านผลงานที่ก่อให้เกิดความเจริญของประเทศมากมาย จนได้รับการยกย่องว่า

พระบิดา แห่งกิจการรถไฟสมัยใหม่

โดยยุคเริ่มต้นกิจการรถไฟของประเทศไทยในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕ ผู้ควบคุมการบริหารจัดการทั้งหมดเป็นชาวต่างชาติ จนกระทั่งปีพุทธศักราช ๒๔๖๐ ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๖ ทรงรวมกิจการรถไฟสายเหนือและสายใต้เข้าเป็น “กรมรถไฟหลวง” และทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้พระเจ้าอนงยาเธอ พลเอก พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระกำแพงเพชรอัครโยธิน ดำรงตำแหน่งผู้บัญชาการกรมรถไฟหลวง

ตลอดระยะเวลาที่ทรงเป็นผู้บัญชาการกรมรถไฟหลวง พระองค์ได้จัดระเบียบการทำงานและการปกครองได้อย่างเรียบร้อย โดยทรงขอพระบรมราชานุญาตในการออกพระราชบัญญัติจัดวางรถไฟและทางหลวงพุทธศักราช ๒๔๖๔ เพื่อเป็นการวางหลักการบริหารกิจการรถไฟของประเทศ

General Phrachao Boromwongtho Krom Phra Kamphaeng Phet Akkarayothin is the father of thai railway and a genius.

ทอดพระเนตรหารช่างต่อรางที่จังหวัดลำพูน

พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๗ คราวเสด็จประพาสสมณชลพายัพ เมื่อเดือนมกราคม พุทธศักราช ๒๔๖๙ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้หยุดขบวนรถไฟพระที่นั่งระหว่างทางก่อนถึงนครลำปาง เพื่อทรงถ่ายภาพฉายภาพยนตร์รูปสำราญ น้ำตก และช่างกำลังลากซุง ถัดพระองค์มาทางซ้าย คือ พลเอก พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระกำแพงเพชรอัครโยธิน

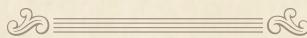
นอกจากนี้ พลเอก พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระกำแพงเพชรอัครโยธิน ทรงนำคนไทยที่มีความรู้ เข้าไปศึกษาวิธีการทำงาน เพื่อที่จะบรรจุเข้ารับตำแหน่งที่สำคัญแทนชาวต่างชาติ ซึ่งพระองค์ทรงริเริ่ม นโยบายฝึกข้าราชการด้วยการแนะนำด้วยพระองค์เอง รวมถึงจัดให้มีการสอบชิงทุนของกรมรถไฟหลวง เพื่อไปศึกษาต่อที่ต่างประเทศด้วย ด้วยพระองค์ทรงมีความเชื่อมั่นในศักยภาพของคนไทยว่า “อะไรที่ฝรั่งทำได้ คนไทยก็ทำได้”

และด้วยพระปณิธานอันแน่วแน่ในการพัฒนากิจการรถไฟ พระองค์ทรงขยายเส้นทางเดินรถไฟทั้งสายใต้ สายเหนือ สายตะวันออกเฉียงเหนือ สายตะวันออก จนครอบคลุมเกือบทั่วประเทศ และเกิดการพัฒนารถยนต์จนทำให้ในปีพุทธศักราช ๒๔๗๖ เส้นทางรถไฟของไทยมีความยาวรวมกว่า ๓,๐๐๐ กิโลเมตร ลำหน้าอินโดจีนของฝรั่งเศสและรัฐมลายูของอังกฤษในขณะนั้นเลยทีเดียว อันยังประโยชน์มหาศาลมาจนถึงปัจจุบัน

ไม่เพียงแค่การขยายเส้นทางเท่านั้น แต่พระองค์ทรงเห็นความสำคัญของการพัฒนาระบบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ทั้ง สัญญาณประแจกล การโทรคมนาคมของกรมรถไฟหลวง โดยเริ่มมีการใช้โทรศัพท์ทางไกล เครื่องตอบรับโทรศัพท์อัตโนมัติ และเครื่องตราสวดก แทนการขอทางด้วยโทรเลข นอกจากนี้ ยังทรงจัดสร้างรถไฟพระที่นั่ง สั่งซื้อรถจักรดีเซลกำลัง ๑๘๐ แรงม้า จำนวน ๒ คัน เข้ามาใช้ในประเทศไทย เป็นครั้งแรก และยังเป็นรายแรกในทวีปเอเชียอีกด้วย

พระปิฎกแห่งเกษตรศาสตร์

สะพานปฐมบรมราชานุสรณ์ (สะพานพระพุทธยอดฟ้า)
ขณะกำลังก่อสร้าง

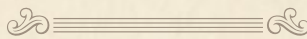

สะพานรถไฟพระราม ๖ ในระหว่างการก่อสร้าง

ตลอดระยะเวลาที่ทรงดำรงตำแหน่งจเรทหารช่าง พระองค์ทรงวางระเบียบการช่างทหาร ทรงฝึกฝนและอบรมวิชาทหารช่างสมัยใหม่ตามแบบทหารอังกฤษ โดยให้สามารถสร้างสะพาน อาคาร ถนน ตลอดจนการขุดคลอง หรืออุโมงค์ และการสื่อสารทางวิทยุโทรเลข พระองค์ทรงปรับปรุงวิชาทหารช่างให้ทันสมัยและเจริญก้าวหน้าทัดเทียมประเทศตะวันตก นอกจากนี้ ยังทรงแต่งตั้งตำราเป็นคู่มือประกอบการเรียนวิชาทหารช่างอีกด้วย

พระบิดาแห่งวิศวกรรมโยธา

ผลงานด้านโยธาธิการมีหลักฐานประจักษ์ชัดอยู่ทั่วประเทศ โดยเฉพาะเส้นทางรถไฟสายเหนือ ที่ทรงควบคุมงานชุดอุโมงค์ขุนตานด้วยพระองค์เอง จนสามารถวางรางรถไฟจากลำขุนตาน ถึงสถานีเชียงใหม่ ให้การเดินทางรถไฟสายเหนือสะดวก รวดเร็ว และปลอดภัย จวบจนปัจจุบันนี้

ในเส้นทางสายเหนือยังมีการสร้างสะพานรัชฎาภิเศก จังหวัดลำปาง สะพานท่าชมภู จังหวัดลำพูน ซึ่งสะพานแห่งนี้ เป็นอีกหนึ่งผลงานที่ท้าทายความสามารถด้านวิศวกรรมของ พลเอก พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระกำแพงเพชรอัครโยธิน เพราะเป็นสะพานโค้งคอนกรีตเสริมเหล็ก ซึ่งโดยปกติสะพานรถไฟ จะต้องสามารถยืดหยุ่นเพื่อรองรับแรงสั่นสะเทือนจากการเคลื่อนที่ของรถไฟ ซึ่งแน่นอนว่าควรสร้างขึ้น จากเหล็กเท่านั้น

อุโมงค์ขุนตาน

อุโมงค์ขุนตาน

สะพานรัษฎาภิเศก

สะพานพระพุทธรยอดฟ้า

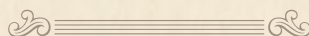
แต่ในขณะนั้นอยู่ในสภาวะสงครามทำให้ไม่สามารถส่งเหล็กจากยุโรปเพื่อใช้ในการก่อสร้างเข้ามาได้ ทำให้เป็นที่วิพากษ์กันอย่างมากกว่าสะพานจะพังลงอย่างแน่นอน แต่ พลเอก พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระกำแพงเพชรอัครโยธิน ทรงคำนวณด้วยหลักวิศวกรรมและควบคุมการทำงานอย่างดียิ่ง ทำให้ในปัจจุบันสะพานทาชมภูแห่งนี้ ยังคงทำหน้าที่เชื่อมโยงเส้นทางรถไฟสายเหนือและใช้งานได้เป็นอย่างดี ที่สำคัญยังคงความสวยงามสามารถรอดสายตาผู้คนได้เหมือนเช่นเดิม

พลเอก พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระกำแพงเพชรอัครโยธิน ยังทรงมีผลงานด้านวิศวกรรมอีกมากมาย อาทิ สร้างสะพานพระราม ๖ ซึ่งเป็นสะพานรถไฟข้ามแม่น้ำเจ้าพระยาแห่งแรกของประเทศไทย เพื่อเชื่อมทางรถไฟสายเหนือและสายใต้เข้าด้วยกัน

อีกหนึ่งสถานที่อันเป็นผลงานสำคัญของ พลเอก พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระกำแพงเพชรอัครโยธิน คือ สะพานพระพุทธรยอดฟ้า โดยพระองค์ทรงเป็นประธานในการเปิดประมูลงานก่อสร้างที่ประเทศอังกฤษ นอกจากนี้ยังทรงอำนวยการก่อสร้างสะพานกษัตริย์ศึก ซึ่งเป็นสะพานข้ามทางรถไฟแห่งแรกด้วยทรงคำนึงถึงความปลอดภัยของประชาชน และเพื่อความสะดวกในการจราจรด้วย

พระบิดาแห่งกิจการวิทยุกระจายเสียง

ภายหลังจากที่ทรงค้นคว้าเครื่องส่งกระจายเสียงเป็นการส่วนพระองค์ ณ วังบ้านดอกไม้ สำเร็จแล้ว พลเอก พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระกำแพงเพชรอัครโยธิน ทรงตั้งสถานีวิทยุกระจายเสียงให้อยู่ในความควบคุมของการช่างวิทยุกรมไปรษณีย์ ที่ตึกทำการไปรษณีย์โทรเลขปากคลองโอ่งอ่าง โดยใช้ชื่อสถานีว่า “HS 4 PJ” และทรงประกอบเครื่องส่งขนาด ๑ กิโลวัตต์ด้วยพระองค์เอง ซึ่งปรากฏว่ารับฟังได้ดีทั่วพระราชอาณาจักร

หลังจากนั้นทรงเปิดกิจการส่งวิทยุกระจายเสียงเป็นครั้งแรก โดยใช้ชื่อสถานีว่า “สถานีวิทยุกรุงเทพฯ ที่พญาไท” ซึ่งในครั้งนั้นได้อัญเชิญพระราชมารดาของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว จากพระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย ในพระบรมมหาราชวัง ถ่ายทอดเข้าเครื่องส่งแล้วกระจายเสียงสู่พสกนิกรเป็นครั้งแรก นำมาซึ่งความปิติยินดีอย่างถ้วนหน้า จึงนับเป็นครั้งแรกที่มีการถ่ายทอดเสียงทางวิทยุในประเทศไทย

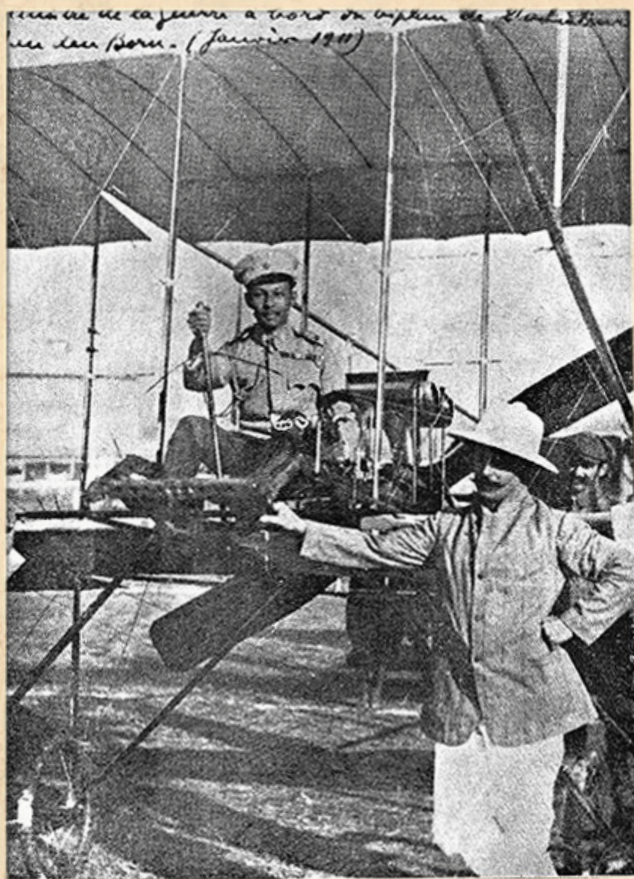

พระบิดา แห่งกิจการไปรษณีย์โทรเลข

พลเอก พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระกำแพงเพชรอัครโยธิน ทรงให้ความสำคัญอย่างยิ่งกับการสื่อสารสมัยใหม่ โดยทรงเชื่อว่าวิทยาการและการสื่อสารจะนำพาความเจริญมาสู่ประเทศ พระองค์ทรงจัดตั้งที่ทำการไปรษณีย์โทรเลขทั่วประเทศ เพื่อให้บริการรับ ส่ง จดหมาย พัสดุ ไปรษณีย์ ธารณัติ และโทรเลข แก่ประชาชนให้ทั่วถึง อีกทั้งยังทรงพัฒนาการติดต่อสื่อสารทางโทรศัพท์และวิทยุโทรเลข ทั้งภายในและระหว่างประเทศอย่างกว้างขวางมากขึ้นอีกด้วย

นายวันเดิล เบอร์น

พระบิดาแห่งกิจการการบิน

ด้วยสายพระเนตรอันกว้างไกล พลเอก พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระกำแพงเพชรอัครโยธิน จึงสนพระทัยการสื่อสารคมนาคมโดยยานพาหนะทางอากาศ เมื่อนายวันเดิล เบอร์น นักบินสัญชาติเบลเยียมมาแสดงการบินครั้งแรกในประเทศไทย ณ สนามม้าปทุมวัน ในปีพุทธศักราช ๒๔๕๓ พลเอก พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระกำแพงเพชรอัครโยธิน ทรงเสด็จขึ้นบินด้วย นับเป็นคนไทยคนแรกที่ได้มีโอกาสขึ้นบิน และพระองค์ทรงจัดซื้อเครื่องบินลำนั้นไว้ศึกษาในกิจการของกองทัพด้วย

ต่อมาในปีพุทธศักราช ๒๔๕๖ ทรงนำนักบินชาวฝรั่งเศสและรัสเซียมาสาธิตแสดงการบิน ต่อหน้าพระพักตร์พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวอีกครั้ง ทำให้ทรงได้รับความรู้การนำเครื่องบินขึ้น ลง และเทคนิควิธีการขับขึ้นในระดับต่าง ๆ จากนั้น พลเอก พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระกำแพงเพชรอัครโยธิน ทรงกราบทูลพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวให้จัดส่งนายทหารไทยไปเรียนวิชาการสร้างเครื่องบินและวิธีการบิน จึงนับเป็นการเริ่มต้นของกิจการการบินในประเทศไทย

พลเอก พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระกำแพงเพชรอัครโยธิน ทรงให้มีสนามบินทดลองขึ้นที่โรงเรียนพลตระเวนในบริเวณราชกรีฑาสโมสร ซึ่งนับเป็นสนามบินแห่งแรกของประเทศไทย โดยใช้ชื่อเรียกว่า “สนามบินสระปทุม” พลเอก พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระกำแพงเพชรอัครโยธิน ยังทรงจัดตั้งโรงประกอบเครื่องบินและสนามบินดอนเมือง เพื่อการจัดการบินพาณิชย์ระหว่างประเทศ โดยจัดตั้งบริษัทเดินอากาศและเปิดเส้นทางการบินพาณิชย์ขึ้น ในปีพุทธศักราช ๒๔๕๗

พระบิดาแห่งการแพทย์และสาธารณสุข

ภายหลังสงครามโลกครั้งที่ ๑ ประเทศไทยได้รับผลกระทบทางเศรษฐกิจเป็นอย่างมาก พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้รวมกระทรวงพาณิชย์และกระทรวงคมนาคมเข้าด้วยกัน และไว้วางพระทัยให้ พลเอก พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระกำแพงเพชรอัครโยธิน กำกับดูแล ดำรงตำแหน่งเสนาบดีกระทรวงพาณิชย์และคมนาคม นายกสภาเผยแผ่พาณิชย์

พลเอก พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระกำแพงเพชรอัครโยธิน ทรงวางรากฐานงานคลังและการออมสิน ทั่วประเทศ ทรงทำให้ประชาชนได้รู้ถึงประโยชน์ของการออม จนเกิดความนิยมรวมถึงความเชื่อมั่นในกิจการ และความมั่นคงของคลังออมสิน ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา ทำให้เกิดวัฒนธรรมการออม จนสามารถฟื้นฟูเศรษฐกิจและการคลังให้กลับสู่สภาวะปกติได้ตามลำดับ

พระบิดาแห่งการโรงแรม และการท่องเที่ยว

โรงแรมรถไฟหัวหิน

โรงแรมราชธานี

โรงแรมวังพญาไท

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๖ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าให้ พลเอก พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระกำแพงเพชรอัครโยธิน สร้างที่พักตากอากาศชายทะเลแห่งแรกของประเทศ ขึ้นที่หัวหิน โดยใช้ชื่อเรียกว่า “ไฮเต็ลหัวหิน” หรือโรงแรมรถไฟหัวหิน เป็นโรงแรมมาตรฐานแบบยุโรป ที่ได้รับความนิยมอย่างมากสำหรับผู้เดินทางและพลเอก พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระกำแพงเพชร อัครโยธิน ได้ทรงจัดให้มีการอบรมด้านการบริการและวิชาการโรงแรมแก่พนักงาน ทำให้กิจการโรงแรม ของกรมรถไฟหลวงได้รับการกล่าวถึงว่าเป็นโรงแรมในระดับห้าดาวเลยทีเดียว นอกจากนี้ พระองค์ยังทรง พัฒนาพื้นที่ และส่งเสริมให้หัวหินเป็นเมืองท่องเที่ยว และตากอากาศ เพื่อการพักผ่อน โดยทรงจัดให้สร้าง สนามกอล์ฟที่ทันสมัยอีกด้วย

จากการเสด็จฯ ไปทรงงานในพื้นที่ต่าง ๆ พลเอก พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระกำแพงเพชรอัครโยธิน ทรงเล็งเห็นถึงการต่อยอดกิจการโรงแรม จึงให้จัดสร้างขึ้นในพื้นที่สำคัญอื่น ๆ ตามเส้นทางที่รถไฟผ่าน อาทิ โรงแรมรถไฟหาดใหญ่ โรงแรมรถไฟเชียงใหม่ รวมถึงโรงแรมราชธานีที่สถานีกรุงเทพ และโรงแรม วังพญาไท ไว้ให้บริการแก่นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศด้วยพระปรีชาสามารถ และวิสัยทัศน์อันกว้างไกล พลเอก พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระกำแพงเพชร อัครโยธิน ได้เข้าเป็นสมาชิกสมาคมโรตารีกรุงเทพ เพื่อให้มีโอกาสดูติดต่อกับชาวต่างชาติมากขึ้น พร้อมกับทรงริเริ่มจัดตั้งแผนกโฆษณาขึ้นในกรมรถไฟ เพื่อประชาสัมพันธ์ให้ชาวต่างประเทศ มาเที่ยวในประเทศไทย โดยทรงเชื่อว่า การท่องเที่ยวจะเป็นกิจการที่สามารถนำรายได้ เข้าสู่ประเทศได้อย่างมหาศาล นับเป็นการวางรากฐานสำคัญให้กับการท่องเที่ยวประเทศไทย จวบจนปัจจุบัน ที่การท่องเที่ยวสามารถนำรายได้เข้าสู่ประเทศเป็นรายได้หลักเสมอมา

พระบิดาแห่งการโฆษณาประชาสัมพันธ์ และภาพยนตร์

บรรณานุกรม

๓๓

พลเอก พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระกำแพงเพชรอัครโยธิน ทรงชื่นชอบเรื่องการถ่ายภาพนิ่งและภาพยนตร์ จนเกิดเป็น วังบ้านดอกไม้ฟิล์ม และมีการจัดฉายภาพยนตร์ขนาดเล็กในงานสวนดุสิตประจำปีพุทธศักราช ๒๔๕๑ นั้น สะท้อนให้เห็นความสนพระทัยอย่างจริงจัง โดยตลอดระยะเวลาที่ทรงปฏิบัติพระกรณียกิจต่าง ๆ พระองค์ จะทรงถ่ายภาพยนตร์และบันทึกกิจกรรมต่าง ๆ ไว้เสมอ โดยเฉพาะกิจการรถไฟของกรมรถไฟหลวง

พลเอก พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระกำแพงเพชรอัครโยธิน จึงทรงจัดตั้งหน่วยผลิตภาพยนตร์ขึ้น เพื่อเผยแพร่ข่าวสารของกรมรถไฟหลวง นับเป็นหน่วยงานภาพยนตร์ของรัฐแห่งแรกของไทย และอาจจะเป็นแห่งแรกของโลกเลยทีเดียว

กองภาพยนตร์เผยแพร่ข่าวกรมรถไฟหลวง ทำหน้าที่ผลิตภาพยนตร์ข่าวและสารคดีกิจการรถไฟ ตลอดจนพระราชกรณียกิจและพระราชพิธีต่าง ๆ รวมถึงภาพยนตร์ส่งเสริมการท่องเที่ยว กิจกรรมหน่วยงานราชการอื่น ๆ และยังรับจ้างผลิตภาพยนตร์ให้บริษัทเอกชนทั่วไปด้วย ถือเป็นการทำรายได้เข้ารัฐอีกทางหนึ่ง

พระบิดาแห่งโรตารีไทย

บุรฉัตร

๓๔

พลเอก พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระกำแพงเพชรอัครโยธิน ทรงมีพระราชดำริเห็นชอบในอุดมการณ์ของโรตารี จึงทรงรับการก่อตั้งสโมสรโรตารีแห่งแรกในประเทศไทยขึ้น และพระองค์ทรงรับเป็นนายกก่อตั้งสโมสร โดยมีสมาชิกร่วมก่อตั้ง ๖๙ คน ถิ่นสัญชาติต่าง ๆ ถึง ๑๕ ชาติ นำมาซึ่งการเชื่อความสัมพันธ์และการพัฒนาด้านต่าง ๆ อีกมากมาย โดยการประชุมก่อตั้งจัดขึ้น ณ พระราชวังพญาไท

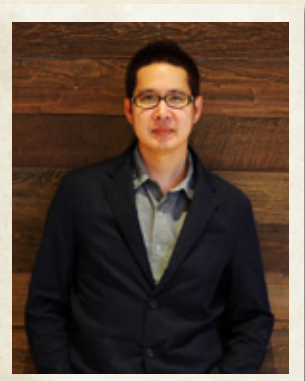
“

กิจการรถไฟ ที่ดำเนินมาถึงทุกวันนี้ มีเสด็จในกรมพระกำแพงฯ เป็นผู้สานต่อให้เกิดความเจริญและการพัฒนา การสถิติ การเทิดพระเกียรติและการระลึกถึงพระองค์ท่านในความมอดุสาหา ความสุจริตและความตั้งใจมั่นต่อการพัฒนาประเทศ น่าจะเป็นแรงบันดาลใจที่ดีให้กับผู้คนในปัจจุบันโดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้มีหน้าที่โดยตรงต่อชาติบ้านเมือง

การพัฒนาของกิจการรถไฟของประเทศไทยที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องและกว้างไกลจนกระทั่งวันนี้ มีแขนงที่เกาะเกี่ยว ยึดโยง ให้เกิดความร่วมแรง ร่วมใจกันของคนในทุกระดับตั้งแต่เจ้านาย ประชาชนแม้กระทั่งชาวต่างชาติ ได้ทุ่มเท เสียสละ และพร้อมสร้างคุณค่าให้กับกิจการรถไฟแห่งประเทศไทยมาอย่างยาวนาน

เชื่อว่า พลเอก พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระกำแพงเพชรอัครโยธิน ก็คงทรงชื่นชมในความตั้งใจดีของทุกคน ”

“It believes that General Phrachao Boromwongtheo Krom Phra Kamphaeng Phet Akkarayothin would admire everyone's good intentions.”

หม่อมราชวงศ์ ปิยฉัตร ฉัตรชัย
ทนายทนายแห่งราชสกุลฉัตรชัย

คณะกรรมการและคณะผู้บริหารการรถไฟแห่งประเทศไทย

คณะกรรมการรถไฟแห่งประเทศไทย

นายจิรุตม์ วิศาลจิตร	ประธานกรรมการรถไฟ
นายระพี ผ่องบุพกิจ	กรรมการรถไฟ
นายอำนาจ ปริมวงศ์	กรรมการรถไฟ
นายอภิรัฐ ไชยวงศ์น้อย	กรรมการรถไฟ
นายกรณินทร์ ทาญจโนมัย	กรรมการรถไฟ
นางสาวศุภรศิริ อภิญาณวัฒน์	กรรมการรถไฟ
นางสาวไตรทิพย์ ศิวะกฤษณ์กุล	กรรมการรถไฟ
นายนิรุฒ มณีพันธ์	กรรมการและเลขานุการ

คณะผู้บริหาร

นายนิรุฒ มณีพันธ์	ผู้ว่าการรถไฟแห่งประเทศไทย
นายเอก สิทธิเวคิน	รองผู้ว่าการรถไฟแห่งประเทศไทย
นายอวิรุทธ์ ทองเนตร	รองผู้ว่าการรถไฟแห่งประเทศไทย
นายเจร รุ่งฐานิย์	รองผู้ว่าการรถไฟแห่งประเทศไทย
นายสุจิตต์ เขาว์ศิริกุล	รองผู้ว่าการรถไฟแห่งประเทศไทย
นายสุชีพ สุขสว่าง	รองผู้ว่าการรถไฟแห่งประเทศไทย
นายวิชรชาญ สิริสุวรรณทัศน์	รองผู้ว่าการรถไฟแห่งประเทศไทย
นายอนันต์ โพธิ์นิ่มแดง	รองผู้ว่าการรถไฟแห่งประเทศไทย
นายไพบุลย์ มงคลศุภวาร	ผู้ช่วยผู้ว่าการรถไฟแห่งประเทศไทย
นายไชยเชษฐ แซ่จิ๋ว	ผู้ช่วยผู้ว่าการรถไฟแห่งประเทศไทย
นางลัดดา ละอองกุล	ผู้อำนวยการฝ่ายการเงินและการบัญชี
นายชูเกียรติ สีสานจรจิต	วิศวกรใหญ่ฝ่ายการช่างกล
นายสุรเดช ธูปะวีโรจน์	วิศวกรใหญ่ฝ่ายการช่างโยธา
นายบวร จันทรสข	วิศวกรใหญ่ฝ่ายการอาณัติสัญญาณและโทรคมนาคม

เจ้าของ

บรรณาธิการ

กองบรรณาธิการ

ฝ่ายประสานงาน

ฝ่ายภาพ

ฝ่ายจัดส่ง

นางฐานิยา เดชอุดม

นางลัดดาวัลย์ ถาวร

นายวรพจน์ เทียบรัตน์

นางสาวมณฑาทาญจน์ ศรีวิลาส

นางสาวชุดิมา วงศ์ศิวัธ

นายอนันต์ เจนงามกุล

นายธรากร อินทรหม

นายประสิทธิ์ ถาวร

นางกนกวรรณ สุวรรณเกษ

นายวิระชัย ถาวร

นางสาวชุดิมา จตุรนต์ศิริ

นายวุฒิไกร วัชรเงิน

นพ.องอาจ จริยาสถาพร

นายเอกรักษ์ ศรีอาระยันพงษ์

นายพลายงาม ศิริจันทร์

นายสืบ ประทุมศิริ

นายกิตติศักดิ์ ไชยนาเคนทร์

พล.ต.ต.ชัยพร จุณณวัฒน์

นางสาวกานต์วี ทองพล

นายปิยบุตร โตวิจารณ์

นายมนัญญ์ มณีจักร

นายสายัณห์ หงสกุล

ผู้อำนวยการฝ่ายการพัสดุ

ผู้อำนวยการฝ่ายตรวจสอบภายใน

ผู้อำนวยการฝ่ายเทคโนโลยีสารสนเทศ

ผู้อำนวยการฝ่ายบริหารทรัพยากร

ผู้อำนวยการฝ่ายบริหารโครงการพัฒนาที่ดิน

วิศวกรใหญ่ฝ่ายโครงการพิเศษและก่อสร้าง

ผู้อำนวยการฝ่ายปฏิบัติการเดินรถ

ผู้อำนวยการฝ่ายบริการโดยสาร

ผู้อำนวยการฝ่ายบริการสินค้า

ผู้อำนวยการฝ่ายทรัพยากรบุคคล

หัวหน้าสำนักงานนโยบาย แผน วิจัยและพัฒนา

หัวหน้าสำนักงานบริหารโครงการระบบรถไฟ

หัวหน้าสำนักงานแพทย์

หัวหน้าสำนักงานผู้ว่าการ

หัวหน้าสำนักงานยุทธศาสตร์ธุรกิจการเดินรถ

หัวหน้าสำนักงานจัดหาพัสดุซ่อมบำรุง

หัวหน้าสำนักงานอาณานิคม

ผู้อำนวยการสถาบันฝึกอบรมระบบราง

ผู้บังคับการกองตำรวจรถไฟ

ผู้ตรวจการรถไฟ 1

ผู้ตรวจการรถไฟ 2

ผู้ตรวจการรถไฟ 3

ผู้ตรวจการรถไฟ 4

ฝ่ายสมาชิก

ออกแบบและผลิต

กองโฆษณาและส่งเสริมการท่องเที่ยว

การรถไฟแห่งประเทศไทย

เลขที่ 1 แขวงรองเมือง เขตปทุมวัน

กรุงเทพฯ 10330

โทรศัพท์ 0 2220 4271

บริษัท เออาร์ไอพี จำกัด (มหาชน)

99/16-20 ถนนรัชดาภิเษก แขวงดินแดง

เขตดินแดง กรุงเทพฯ 10400

โทรศัพท์ 0 2642 3400 ต่อ 4702

การรถไฟแห่งประเทศไทย

นายเอกรักษ์ ศรีอาระยันพงษ์

หัวหน้าสำนักงานผู้ว่าการ

รักษาการแทน ผู้อำนวยการศูนย์ประชาสัมพันธ์

บริษัท เออาร์ไอพี จำกัด (มหาชน)

นางศุภมาส ปลื้มกุล

นางอาภาพันธุ์ สวัสดิ์

นายภูวนะศรัย์ ปิยะธานีศิลป์

นายกสิวัฒน์ ไชยธรรม

นายสุกมิตร์ โชติประเสริฐ

กองโฆษณาและส่งเสริมการท่องเที่ยว

กองประชาสัมพันธ์

บริษัท เออาร์ไอพี จำกัด (มหาชน)

กองโฆษณาและส่งเสริมการท่องเที่ยว

รับ-ส่ง ผบด.1 ฝ่ายบริการโดยสาร

หมวดสัมภาระ สถานีกรุงเทพ

/ ขุมทางบางซื่อ

การรถไฟแห่งประเทศไทย

เลขที่ 1 ถนนรองเมือง แขวงรองเมือง เขตปทุมวัน กรุงเทพฯ 10330

www.railway.co.th

Facebook: ทีมพิธการรถไฟแห่งประเทศไทย

Call Center: 1690